

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 3. АПРИЛА 1879.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплатата се шаље Коријелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разшиље овај лист.

КОРИСНИЦА.

ЦРТА ИЗ ГЛУМЧЕВА ЖИВОТА.

Кад пре више година прокопаваху сујецки канал, упути се једног дана на сунчаној припенци неки раденик тињејским баштама. Леже у ладовину, да отпочине. Изнад главе му се заледујаше палме и лавори. Он сањајачки погледа бујно, зелено шибље. Па онда рече гласно: „Сад баџаш свој сен на надничареву главу, свежи лаворе; а некад се уметникова глава прегибала под полуувелим лишћем.“ Ту извади из недара у плавој свили увијен лавор-листак, узе га загледати, па рече: „И опет ми је овај једини суви листак из прошлих дана милији, него сад сви вечно-зелени гајеви васколиког истока.“

Рука му клону на срце — а он у санак.

Било је у некој великој, немачкој вароши. На свима сатовима избило је десет. Кола испред позоришта разиђоше се по свима сокацима. У неком новом предграђу, на вратима пред високом кућом на четири боја, стаде неки господин, те притисну на звону.

За тили часак изађе нека оistarела женскиња, отворивши врата и шаку, да пропусти странца у кућу. Али овај нити мету што у отворену шаку, нити уђе унутра.

— Би л' ми могли учинити љубав и казати, да ли је глумац Генерт већ код куће? — запита он.

„Учинити љубав“ допаде се баби, па одговори, што љубазније знађаше, да господин Генерт још није код куће, и да она намерава пребити, додод он не дође.

— Али ја сам видио свеђу у његовој соби! — дода странац.

— Могуће је, ваша милост, да је оставио горети, како је не би морао ноћас опет палити.

— Ал' допустите ви мени — господин Генерт нема права да расиша гориво, — одговори онај осорно. Него уверио сам се, да је он и иначе бесавестан. Ако заиста није код куће, то за цело банчи гдегод с веселом браћом, а код куће харчи свеће. Али ја ћу чекати овде, додод не дође. Учините ту љубав, па ме одведите дотле у његов стан.

Кључарка подиже свеђу, па узе загледати у странца. По његовим наглим речима мислила је, е је какав младић; ал' сад виде, да му је избријано лице борно. Одело му врло елегантно. Он сад стаде бургијати палцем и кажирстом по цепу у свом прслуку, — пантомима, за коју се кључарка врло интересовала. Није хтела одговорити, док није видила потуре на свом длану. Так онда рече:

— Господин је ваљда добар пријатељ господин-Генерту. Ал' ја немам кључа од његовог стана; иначе бих била већ однела горе и венце, а овако не знам, шта ћу шњима. Да силних венаца! Пре по сата донела су их два амалина. Него јесу лепи! Ако сте ради, можете их видити.

Она уђе напред; он за њом. Као неки врт зеленили се зидови, столице, орманови. Свуд пуно лавор-венаца, кита и трака.

— Јесте л' видили ви, милостиви господине, кад год тако штогод? — повиче поносито баба. — Те красоте! Та мора да се све тресло позориште, галерије морале су попуцати. Него није ми ни чудо. Стане л' Генерт само једном ногом на позорницу, већ се све смеје. Па је л' те и ви, милостиви господине? Но, баш ми је жао! Баш бих волела, да сам га данас видила! Ал' за бога, како ћу, кад сам кључарка! Кога да оставим за собом? На кога ли се смем поуздати? Најпре би била за то моја комшиница, столарка; ал' је вечерас не

мо'ж задржати ни са четири вола. Још у три сата била је пред позориштем. Ту мора тек да се гурало и турало. Видија сам, како су пронели овуда једну госпу, што су јој смрвили ногу на уласку. А ја, боже мој, само тако! Ал' нека! (Па показа венце.) Овога нема више ни једна као ја! Не браним, што му се цео свет смејао, кад су сви венци, што су их њему бацали, сви ту, ту код старе кључарке... Погледајерте само, господине, овај с плавим шепутом: „Нашем Генерту!“ Па онда овај овде... зајамачно је од какве дружине... с овим писменима на зеленој траци: „Омиљеном човеку, великим вештаку!“

Очи бањине се засузише.

Непознати промрмља: Лако је навести на свилу. Писмо кошта само седам новчића.

— Понда овај! — прошапута старица. — Гле, овај с дивном ружичастом шапутлом. Кажу, од неке младе кнегиње. Боже мој, баш је сретан тај Генерт, све га воле и уважава. Ђуди већ не знају, шта да му чине. Том, кад умре, подићи ће одмах трећи дан каменити споменик. Кажу, кишари, већ раде на том, ал' да како само кришом. Него седите, милостиви господине, изволите, седите.

Једна кита цвећа, што је била на столици, мораде да уступи места старом господину.

У исти пар за орисе на пољу свирка, па све ближе и ближе. По кућама затрепери румена светлост. Дође бакљада и стаде у полуокругу пред кућом. Двојица истушише из круга. Једно беше председник дружине „Хармоније“, онај други глумац Генерт. Вика се сталожи. Председник узе говорити китњасто, одушевљено, и овако доврши: „А сад ми преостаје још само то, да тебе, племенини човече, замолим за опроштење у име свију твојих пријатеља и поштовалаца, што смо употребили прилику, те ти о твојој корисници кажемо: Фала и љубимо те. Твој огромни дар узнео хиљаде и хиљаде нас из ове вароши. Дико наше Талије, теби хвала на најплеменитијем уживању. О, живио наш Генерт! Живио!“

Онај старац у кључаричној собици чуо је, кад је на пољу пала реч о хиљади и хиљади. И сама кључарица је пливала од милина са ненадне светковине под њеним прозорима. Довуче се на прстима, те широм отвори капију, као да би пустила унутра сву светину, нек види, е се та светковина слави чак и у њеној собици, где су са-

чувани венци, што су летили слављенику на позорницу.

Ал' Генерт се у мало речи захвали, па сам уђе у собу. На пољу се заори још: Живио, понда се буктиње угасише и светина разиђе.

Генерт ману тешко руком, да се затворе за њим врата, и да се растави тај дуги, врели дан од њега и ноћи му. Таман да стане на степенице, задржи га неко за раме.

— Господине Генерте, извините, на који тренутак! — рече стари онај господин, ког већ познајемо.

— Ах! — уздану глумац изненађен. — Још и тако доцне?

— Морајете ми допустити, да имам право, што сам баш ово доба увардао, да вам будем на досади; а морате и појмити.

— Ви хоћете свој новац, — прекину га Генерт, те нагло тури руку у капут и извади шаку згужвељаних банака. — Ево вам, господине! Узмите — узмите!

Онај се убезекну, кад виде, како овај без икаквог решетка поступа с новцем, по његовом мњењу, с највећом светињом на свету.

— Молим, послужите се, па ме пустите, да идем својим путем! — настави му глумац. Лепо, младачко лице му беше бледо, и с лица и с душе му избрисана будала краља Лира.

— Шта то значи? Новце треба пребројати, — рече старац.

— Ја не умем бројати новаца.

— Ал' дражајши, можда има више.

— Мање, мање... тог се ви бојите. Више немам. Ево вам мој добитак.

— Тако! — одговори старац горко. — Мање, мислите ви. Е, па шта ће бити од мене?

— Кајишар и опет.

— Господине! Је л' то фала, што сам толико имао призрења према вама?

— Призрења са сто педесет процената!... Е, добро, кад вам није право. — И глумац већ хтеде да опет мете новац у свој цеп. Ал' онај други их оберучке шчепа... Од комедијаша се мора примити оно, што има.

— Ви посрђете! — повиче за глумцем, кад се онај стаде пењати по степеницама. Понда одјури, жељан да преbroји своје новце код првог фејєра где дође.

Генерт, заиста посрђуји, отвори врата свога

стана. Тамо му однесе кључарка венце. Он се мashi за ћеп, ал' извуче празну руку.

— Сутра ћу вам казати хвала. Збогом!

Но баба га пољуби у празну руку. Шта ће јој хвала? Та она је сретна, пресретна, да му је сачувала знаке његове части и пренела му их у собу.

У тавном глумчевом предсобљу седи — молећи се богу, а скоро дремајући — милосрдна сестра.

— Сад можете ићи кући, — рече јој Генерт благим гласом. — Ал' кажите ми своје име, да вам... кадгод узмогбудем захвалити на усрданој услуги, што ми је указасте.

— Мени не треба захвалности, — одговори сестра понизно. — То је моја дужност. Ако хоћете да будете захвални, будите богу. Слава му!

И она изађе, и оде.

Генерт лагано отвори врата свог унутарњег стана. Беше то прилиично велика, елегантно намештена соба, по њој ретко биље и цвеће. У њој гори више свећа. А међу зеленилом и светлости, на креветцу, застртом првеном кадивом, лежи детиња леш.

Беше то дете око четири годинице. Лено, мало лишће му нежно, па бело као восак, златне витице му изчешљане, па попадале по јастку. На њему бела свилена хаљиница.

(Наставиће се.)

ЖИСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Стари џаплар.“ Карактерна црта у 5 делова, од Карла Јујина и Рајнхарда, с немачког превео Д. Јоксић, музика од Ивана пл. Зајца.) Приказана у недељу 18. марта о. г.

Романтичне глуме губе све већма и преј естетиком и пред публиком, и пред укусом и пред здравим разумом, по-главито с тога, што се данашње изображење не може никако да сложи с предметом, који је дosta удаљен од њега не само по добу, начину, мишљењу, већ и по могућности, истини и појму. Бадава не може нас више да загреје ствар, која није стварна, која се не држи реалног, природног и могућног правца, једном речи, која нам не приказује наш свет, у ком живимо, у ком се крећемо, који нам не приказује наше људе, с којима имамо сваки дан посла.

Далеко је од нас, да осуђујемо други правац у мишљењу, идеалан, и он је тако исто нуждан, као год и реалан; јер један треба други да држи у равнотежи: реалан, да идеалан не залута сувише у непознати свет, а идеалан, да реалан опет не утоне у сувише познати свет. Цел у међусобној комбинацији јест: истина и могућност. Остало је неистина, немогућност — романтика.

Књижевник и глумац не требају више да уиливишу на свет горостасним дикцијама, „ерце парајућим“ сценама, огрезлим интковлуком и премеканом иежновишњу. Све то можда постоји у свету још и сад, али снада међ изузетке, а њих донашати на позорницу, њима учити публику, не треба да је смрт; за њих има доста места у антикваријату.

Приказа глумаца беше веома ваљана. Груширање при kraju првог чина лепо и врло прецизно, с тога и беше на публику од особитог утиска. Хоћемо још да истакнемо приказ г. г. Ружића (каплар Симон), Марковића (Фрошар), Добриновића (Луцијан), Луквића (Таверни) и Поповића (Потишон) и гђе Д. Ружићке (Мине Ранцбергове), гђе Л. Хадићеве (Марије), гђе Б. Хадићеве (Лиза) и мале М. Максимовићеве (Емелина).

К. Р.

ПОЗОРИШТЕ.

* (Народно позориште у Загребу.) „Vieac“ пише: „Управо у онај мах, кад се по свима кутовима загребачким поговара, да ће се наша опера укинути, стиже у Загреб заиста ненадан позив. Ми смо се распитали поближе о целом послу, па јвој целе истине. У бечком листу „Deutsche Zeitung“ био је пре мало времена увршћен подужи чланак о хрватском позоришту писан пером пријазним. Управа бечког позоришта „Ringtheater“ (пре „комична опера“) разабрав те повољне вести, обрати се на интендантуру нашега позоришта, тражећи, да хрватско оперно друштво дође у Беч, те да у једно 18. представа отиша 3—4 опере, међу којима би морале да како и изврне бити. За то нуди бечка управа нашој интендантури половину не чистог прихода од сваке представе, (цели не чисти приход једне вечери износи 2.500 фор. а. вр.) Управа нашег позоришта јавила је бечкој управи, да ће се одавати уз ове услове: 1. Да се зајамчи за сваку вечер нашој управи приход од 1000 ф. а. вр. 2. Да ће се певати у 12 представа две изворне опере „Зрнијски“ и „Лизинка“, од Зајца. У Беч би ишли г. Зајц, солисте и збор наше опере. Ми тај избер потпуно одобравамо, јер туђих опере певати у Бечу запста не би имало смисла. Али не можемо у очи тога часна позива, него опоменути нашу управу, да при том и на најмање ситнице пази. Збор се мора — било на који год начин — особито у „Зрнијском“ појачати; одело хрватских јунака мора се скроз поправити. Сад је то потпуна маскарада. И у сценирији има се гдешто дотерати. Па за то, за Бога, да се не осрамотимо ни у најмањој стварци.

Ко би пре 10 година био сањао, да ће хрватско оперно друштво певати у Бечу? Наши би се били човеку пасмејали у брк, да је тако што рекао. Већ и могућност таке замисли може се великим напретком звати. Ал' да! Та не решох ли, да се намерава опера укинути. Нешто се свакако куха, премда још није скучано. Еле, чудне ли коби, да иде хрватска опера иза десетогодишњег живоља у Беч, да си сама под управом основатеља тс опере отиша смртно опело!“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

46. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 3. АПРИЛА 1879.

С новом поделом улога први пут:

К И Р Ј А Ђ А

Шаљива игра у 3 чина, написао Ј. С. Поповић.

О С О Б Е:

Кир Јања	Добриновић.
Јуца, његова жеља	С. Максимовићка.
Катица, јањина кћи од прве жене	Л. Хадићева.
Мишић, натарош	Марковић.
Кир Дима	Рајчевић.
Петар, кућни слуга	Лукић.

У суботу 7. априла први пут: „Дружина“. Шаљива игра у 5 чинова, написао Е. Скриб, с француског превео Драгутин Н. Јовановић.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

Умолявају се поштовани претплатници, да би први, други, а сада већ и трећи део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после по дне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.